

यामास विष्णोरेवाज्ञया पुनः । सूर्यो द्विधा विभज्याथ
तच्छरीरं तदा रथे । स्रक् संस्थापयामास प्रीतये पितृ-
देवयोः । यदङ्गभागस्तस्यास्तु शरीरस्य दिजोत्तमाः ।।
प्रातःसन्ध्याभवत् सा तु अहोरात्रान्तमध्यगा । यः
शेषभागस्तस्यास्तु अहोरात्रान्तमध्यगः । स सायमभवत्
सन्ध्या पितृप्रीतिप्रिया सदा । सूर्योदयाच्च प्रथमं
यदा स्यादरुणादयः । प्रातःसन्ध्या तदोदेति देवानां
प्रीतिकारिणी । अस्तं गते ततः सूर्ये शोणपद्मनिभा
सदा । उदेति सायंसन्ध्यापि पितृणां मोदकारिणी ।
सन्धौ काले उपास्या सन्ध्या ७तः । पूर्वसन्ध्याकाले
उपास्यायां गायत्रीप्रतिपाद्यपरमेश्वररूपायां श्देवता-
याञ्च यथोक्तं भरद्वाजस्मृतौ ७७० यथा
“गायन्तं त्रायते यस्मात् गायत्रीति स्मृता ततः । प्राणा
गया इति प्रोक्तास्त्रायते तानथापि वा । गायत्रीति
भवेद्भान केवलं त्रायतीति वा । व्यानशे प्राणजिह्वाद्यु
सदा वायसवर्तनात् । सरस्वतीति नाम्ना च समा-
ख्याता महर्षिभिः । सवितृप्रकाशकरणात् सावित्री-
त्वमिधा भवेत् । जगतः प्रसवित्रीति हेतुनानेन वापि
च । तस्मादियं सदोपास्या निशादिवसयोर्द्विजैः । गा-
यत्री सन्निवेद्यायां सैव सन्ध्यैति कीर्तिता । यो जमे-
ददन् ज्ञात्वा नशत्रन्त्यहंसि तत्क्षणात् । ऋषिच्छन्दो
देवताश्च जमेत्तास्त्रान्विताः क्रमात् । ज्ञात्वा पदानि
श्रुत्वाथ तुरीयं पादमव्ययम् । ब्रह्मणा याति तत्साम्यं
पदं ज्ञात्वा तुरीयकम् । या गायत्री लिचरणा सा
लिमूर्त्तिस्त्ररूपिणी । उपास्यानन्तरं विप्रैस्त्रिसन्ध्याद्यु
लिमूर्त्तिषु । तुरीयपादमेतस्या ज्ञात्वा योपास्तिमाचरेत् ।
सा रत्नपूर्णं पृथिवीं गच्छन्ती दोषभागभवेत् । ब्रह्म-
केशवरूपादिदेवताभिर्रूपाक्षिता । सन्ध्यान्तां कोन सेवेत
विप्रः स्यादभिलाषुकः । प्रातः सतारकां सन्ध्यां सायं
सन्ध्यां समाप्कराम् । ज्ञानकर्म्मणि तन्मध्याह्नपासीत
यथाविधि । प्रातरेवमुपास्यैव प्रकृत्यात् हवनं जपम् ।
ज्ञानस्थानन्तरं कृत्यात् तर्पणञ्च महाकठम् । सायं
सन्ध्यामुपासीत होमं कुर्वीत शासनात् । सन्ध्यापा-
सनहीनो यो न योग्यः सर्वकर्मसु । तस्मादुपास्य विधिना
सन्ध्यामन्यक्रियाचरेत् । नोपासयेद्द्विजः सन्ध्यां यो-
ऽसौ शूद्रत्वमाप्नुयात् । कर्माण्यन्यानि संत्यज्य सन्ध्यां
यः केवलं द्विजः । उपास्ते, सर्वपुण्यानि कृतवान् स
भवेदक्षम् । सन्ध्यापास्तिं विना विप्रः पुण्यान्यानि

चाचरेत् । यस्तस्य तानि पापानि भवन्त्येव न संशयः ।
नाशयेत् जन्मजनितं पापं दशजपादसु । पुराकृतं
शतजपाद्वायत्प्रास्तु द्विजन्मनः । कृतं युगेऽपि चैकस्मिन्
सहस्रेण जपेन तु । सङ्गत्प्राजपतस्तस्माद्वायवीं
सर्वदा जपेत् । समस्तसप्तन्तुभ्यो जपयज्ञः परं स्मृतः ।
हिंसया ते प्रवर्तन्ते जपयज्ञो न हिंसया । यावन्तः
कर्मयज्ञाश्च दानानि च तपांसि च । ते सर्वे जपयज्ञस्य
कलां नार्हन्ति षोडशीम् । जपेन देवता नित्यं
स्तूयमाना प्रसीदति । प्रसन्ना विपुलान् भोगान्
दद्यान्मुक्तिञ्च शाश्वतीम् । यत्पराज्जसवेतालमेतभूतपिशा-
चकाः । जपाश्रयं द्विजं दृष्ट्वा दूरन्ते यान्ति भीतितः ।
तस्माज्जपः सदा श्रेष्ठः सर्वस्मात् पुण्यसाधनात् । इत्येवं
सर्वथा ज्ञात्वा विप्रो जपपरो भवेत् । एवं जपपरः
सन्ध्यां भक्त्युपासीत यो द्विजः । नियमेन सदा गच्छेत्
दक्षित्वं नात्र संशयः । तस्माज्जितेन्द्रियो नित्यं सन्ध्या-
पास्तिं समाचरेत् । स सर्वलोकान् जित्वाऽथ विप्रः
स्ववशमानवेत् । तदन्ते ब्रह्मभावेन यावदाभूतसहस्रम् ।
तावज्जितो निरातङ्को भवेदत्र न संशयः । एवं सन्ध्या-
विधिं सर्वं यो विप्रोऽध्यापयेत् द्विजः । अध्यापको
यथावश्यः श्रोता चैकाग्रमानसः । स सर्वपापनिर्मुक्तः
सर्वविद्याविशारदः । अथ धान्यधनोपेतो जीवेद्वर्षतं
सुखी । एतद्विधानं योऽधीत्य आचरेत् ब्राह्मणोत्तमान् ।
प्रीतिपूर्वं प्रयत्नेन ब्राह्मणो नियमेन च । अज्ञानेन
प्रमादेन दुरितं यत् ससृज्यतम् । तस्य तत् सकलं नाशं
ब्रजेदत्र न संशयः । याः सन्ध्यापास्तयस्तिस्त्रो यस्य
ज्ञानं विधीयते । पर्वणि आवण्यो यस्य तत् सर्वं पूर्णं
तामियात् । कामान्नोहाञ्च लोभाञ्च सन्ध्यां नाति-
क्रमेद् द्विजः । सन्ध्यातिक्रमणादिप्रो ब्राह्मण्यश्चरन्ति
यतः । अनागतां तु ये पूर्वमनतीताञ्च पश्चिमां ।
सन्ध्यां नोपासते विप्राः कथं ते ब्राह्मणाः स्मृताः ? ।
सायं प्रातः सदा सन्ध्यां ये न विप्रा उपासते । काम-
न्तान् धार्मिको राजा शूद्रकर्मसु योजयेत् । विधान-
मेतद्धो देयं रहस्यं यस्य कस्यचित् । वेदाध्यायमिजा-
ताय प्रदेयं स द्विजन्मने । ब्राह्मणसंयोगियाज्ञवल्क्यः
“अतः परं प्रवक्ष्यामि सन्ध्यापासनसुत्तमम् । अहोरात्र-
कतैः पापैर्योऽमुपास्य प्रमुच्यते” । तथा “यावन्तोऽस्यां पु-
थिव्यां हि विकर्मस्थास्तु वै द्विजाः । तेषां वै भावनार्थाय
सन्ध्यां कृष्टा स्यन्मुवा । या सन्ध्या सा तु गायत्री